

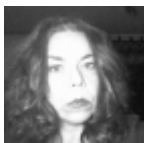
[Sandra Bartolović](#)

] Sub, 10/07/2021 - 11:12

- 0
- 0
- 0

[Arhiva +](#)

-
-
-

[Sandra Bartolović](#)

] Sub, 10/07/2021 - 11:12

-

[Boris Milošević: Odustajanje od Banije bio bi poraz za državu i društvo](#)

Potpredsjednik Vlade za društvene djelatnosti i ljudska prava SDSS-ov Boris Milošević, ujedno i zamjenik predsjednika Stožera za obnovu od potresa, gotovo je svakodnevno na području Banije. Prati, nadgleda, upravlja procesima postpotresne obnove. No, svjestan je da samo obnova, bez revitalizacije desetljećima

zanemarivanog kraja i osiguravanja uvjeta svim građanima za pristojan život kako za njim ne bi morali drugdje u potragu, nije dovoljna. Zbog toga vjeruje u političku volju i odluku Vlade da uloži u obnovu i revitalizaciju Sisačko-moslavačke županije, ali i upozorava da tek treba vidjeti koliko će sve to biti dovoljno za zacrtane ciljeve.

Sisak, Petrinja i kompletna Banija u bivšoj su državi bili industrijska središta. Siskom su dominirale metalurška, naftna, kemijska, prehrambena, mlinarska, pekarska, drvna industrija, od velike je važnosti bila i sisačka luka. Slično je i s Petrinjom, koji je slovio i kao imigracijsko područje, zbog mesne i drvne industrije. Svega nekoliko desetljeća kasnije Banija ulazi u red najzapuštenijih, ekonomsko, socijalno i društveno depriviranih područja, skoro pa zaboravljeno od centralne države. Što se dogodilo?

Područje Banije je kraj s brojnim potencijalima i izuzetno povoljnom geografskom lokacijom, vezana uz Sisak, koji je bio snažno industrijsko središte, ali i u relativnoj blizini Zagreba. Tijekom osamdesetih, ovaj kraj počinje postupno rasti na temeljima industrija i gospodarskih aktivnosti koje u svom pitanju navodite. Ipak, i u tom vremenu nije do kraja razvijena i izgrađena prometna i komunalna infrastruktura koja nedostaje do danas.

U devedesetim godinama, slijedom ratnih razaranja, dolazi do urušavanja društvene i ekonomske strukture ovoga kraja koju su ubrzali procesi ekonomsko-političke tranzicije. Dva velika ratna egzodusa, prvotno hrvatskog stanovništva, a kasnije dodatne depopulacije kroz egzodus srpskog stanovništva nakon 1995. godine, značajno je devastiralo demografske potencijale ovoga kraja. Nažalost, povratak izbjeglica, kako hrvatskih građana hrvatske, tako i srpske nacionalnosti, nikada nije do kraja ostvaren i veliki broj raseljenih nikada se nije vratio.

Nažalost, dugo nakon ratnog stradanja, država nije dostatno prepoznala potrebe revitalizacije i društvenih i kulturnih kapaciteta ovoga kraja, a slijedom političkih razloga, povratak izbjeglica srpske nacionalnosti godinama je odgađan. Kada je većina političkih prepreka povratku uklonjena, ekonomski uvjeti, kao i činjenica da se veliki broj izbjeglica integrirao u sredine u kojima su proveli više godina svog života, doveli su do manje motivacije za povratak, a država u tom trenutku nije učinila dovoljno da svojim mjerama potakne razvoj i revitalizaciju kraja. Obnovljene kuće ne znače mnogo ako ih ne prati adekvatna infrastruktura i mogućnosti razvoja kraja na način da omogući kvalitetan život stanovništvu.

Nažalost, nije Banija jedina - dijelovi Slavonije, Gorski kotar, Lika i Dalmatinsku zagora su u istoj ili vrlo sličnoj situaciji. Sva ta područja zahtijevaju dodatnu pažnju i pomoć države bilo kroz sredstva državnog proračuna, kroz angažman javnih poduzeća, korištenje evropskih fondova ili drugih međunarodnih izvora financiranja.

Banijom danas prevladava starije, osiromašeno, nemoćno stanovništvo dok mladi odlaze ne videći potencijal za kvalitetnu budućnost u tom kraju. Prema Karti siromaštva Svjetske banke iz 2016. godine, Sisačko-moslavačka, uz Vukovarsko-srijemsku županiju, najugroženije su regije u Hrvatskoj. Riječ je o višenacionalnoj zajednici koja još nosi breme ratnih događanja, o dominantno ruralnim sredinama s pretežno siromašnim i starijim stanovništvom, od kojih je nerijetkima struja još uvijek misaona imenica. SMŽ bilježi jedan od najvećih udjela stanovništva s rizikom od siromaštva – starijih od 65 godina, kojih je 19,53 posto. Velik je udio građana bez škole – 2,99 posto, dok je hrvatski prosjek 1,71 posto. U Hrvatskoj je 16,38 posto visokoobrazovanih, dok ih u SMŽ ima 10,47 posto, a županija je vodeća i po stopi nezaposlenosti – oko 19 posto, kao i po iseljavanju. Je li uopće moguća revitalizacija i zadržavanje mladog, radno sposobnog stanovništva?

Teško je ponuditi jednostavan odgovor i rješavanje tog problema predstavlja najveći od svih izazova na Baniji. No, odustajanje od područja kao što je Banija bi bio poraz ne samo za državu nego i za cijelo društvo. Brojevi koje spominjete su poražavajući, i, nažalost, predstavljaju negativne parametre koji su, s jedne strane, posljedica postojećih problema i nedovoljno efikasnih politika. S druge strane, predstavljaju indikatore prema kojima treba graditi proaktivne politike i tražiti rješenje kako preokrenuti trendove.

Svakodnevno sam na terenu i dobro sam upoznat s prometnom i komunalnom infrastrukturom, kao i strukturom i potrebama stanovništva.

Pitanje rješavanja osnovne infrastrukture, poput struje i puteva, temelj je stvaranja uvjeta potrebnih za dostojanstven život, no, zadržavanje mladih ovisi i otvaranju mogućnosti za kvalitetan život, a ne samo uvjeta za osnovno preživljavanje. U tom kontekstu, nužno je promišljati kojim mjerama graditi Baniju privlačnu za ostanak, ali i doseljavanje. Banija je tako blizu Zagreba.

Vlada Republike Hrvatske je u siječnju 2021. godine, osnovala Radnu skupina za izradu Programa društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja Sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom. Temeljem prijedloga stručne skupine osnovane u veljači, Radna skupina će izraditi Program koji bi nakon javnog savjetovanja i usvajanja, predstavljao strateški dokument koji bi ponudio mjere, ali i značio dugoročnu stratešku predanost Vlade RH projektu gospodarske i društvene obnove ovoga kraja.

U prilog jačanju optimizma u svijetlu budućnosti SMŽ-a ne idu ni najnoviji podaci mirovinskog sustava, po kojima Sisačko-moslavačka županija stoji najlošije, gdje je krajem ožujka zabilježeno 42 tisuće radnika i 44,43 tisuće umirovljenika, odnosno, na jednog umirovljenika dolazi 0,95 zaposlenih koji uplaćuju mirovinsko osiguranje. Postoji li rješenje za tu nezavidnu situaciju?

Pitanje odnosa broja zaposlenih i broja umirovljenika nadovezuje se i na prethodno pitanje i ne se može gledati odvojeno od prethodnog, odnosno, mjera usmjerenih za poticanje demografskog rasta, odnosno, izgradnje Banije kao područja koje bi bilo privlačno mladima za ostanak, ali dugoročno i interesantno za doseljavanje građana iz drugih dijelova Hrvatske. Treba poticati povratak već iseljenih i raseljenih i u osmišljavanju proaktivnih imigracijskih strategija, koje bi jasno definirali potencijalne kategorije stanovništva koje bi mogle iz različitih razloga vidjeti Baniju kao mjesto svoga trajnog ili ekonomskog nastanjenja. Nužnost ulaganja u temeljnu infrastrukturu, koje mora ići ruku pod ruku s razvojem mjera koje bi jačale kvalitetu javnih usluga, posebice obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih, s jedne strane te razvijali gospodarske mjere koje bi dale zamah razvoju poduzetništva i što efikasnijeg mobiliziranja svih raspoloživih lokalnih resursa.

Nemam iluziju da to može ići lako i brzo, a otežavajući faktor je činjenica i da je dobar dio Hrvatske opterećen istim problemima.

Prema demografskim projekcijama kretanja broja stanovnika do 2051. godina, pet županija, među kojima SMŽ najlošije stoji, zabilježit će pad broja stanovnika od 40 do 60 posto i ako se dosadašnji demografski trendovi nastave, broj mladih do 14 godina u svim županijama će se smanjiti, a u SMŽ najviše, čak do 75,6 posto. Smatrate li to logičnim razvojem situacije uslijed desetljeća zapuštanja tog kraja ili se tom problemu ipak može doskočiti?

Demografska devastiranost posljedica je niza faktora, na koje smo se u ovom razgovoru već osvrnuli, a desetljeća zapuštanja ovog kraja sigurno je jedan od njih. Bez realno postavljenih ciljeva, i opće društvene i političke predanosti provedbi tih politika, kroz mandate više sukcesivnih Vlada u idućih desetak godina, bojim se da se ne može očekivati snažniji otpor ovim negativnim trendovima. No, vjerujem da je pitanje revitalizacije Banije jedno od onih oko kojeg se svi, neovisno o političkoj opredijeljenosti i etničkoj pripadnosti, možemo složiti da je važno i vrijedno predanosti i truda. Svjesni da brzih i lakih rješenja nema.

Premijer Andrej Plenković na nedavnoj je svečanosti obilježavanja Dana Sisačko-moslavačke županije obećao ne samo postpotresnu obnovu nego i revitalizaciju čitave županije kako bi svi naši sugrađani imati jednake šanse u gospodarskom, socijalnom, obrazovnom i razvojnom pogledu, kao i kvaliteti života. U prilog tomu naveo je povećanje prihoda od 52 posto i ugovorenih 2,12 milijardi kuna iz fondova EU. Jesu li to samo prigodničarske riječi ili nešto na što SMŽ uistinu može računati i, ako jest, konkretno u koje svrhe bi se utrošila ta sredstva?

To je izgovoreno na svečanosti na kojoj su govori prigodni, ali govor je iskaz političke odluke Vlade da uloži u obnovu i revitalizaciju SMŽ. Osobno, želja mi je vidjeti da se u situaciji potresa, izradi dugoročan model obnove koji bi se možda mogao pokazati kao putokaz i drugim područjima RH koja ekonomski i društveno zaostaju u odnosu na nacionalne pokazatelje. U prilog predanosti revitalizaciji županije govori i odluka Vlade o osnivanju Radne skupine za izradu Programa društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja Sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom. Već sada je jasno da je nužno ulagati u kapitalne infrastrukturne investicije i objekte.

Vrlo brzo nakon potresa donesena je odluka na Vladi da se nakon deset godina zastoja krene u dovršetak autoceste od Lekenika do Siska, projekt vrijedan 300 milijuna kuna.

Osim toga krenulo se u ulaganje zapuštene vodoopskrbne infrastrukture. Potpisan Ugovor o financiranju građenja vodnih građevina na području vodoopskrbnog sustava Petrinje te su otvoreni radovi izgradnje cjevovoda i rješavanja vodoopskrbe za naselja Brest Pokupski i Mala Gorica. U narednim tjednima i mjesecima potpisat će se i ugovori na sanaciji dijelova vodoopskrbne mreže na području Gline, Kostajnice, Siska, Kravarskog.

Strateški će se štititi dio industrije na tom području i to INA-ina rafinerija u Sisku te kutinska Petrokemija.

Napomenuo bih da su nedavno potpisana dva ugovora iz Operativnog programa Europske unije „Konkurentnost i kohezija“ za financiranje dva projekta Središnjeg državnog ureda za obnovu za potresom pogođena područja. Prvi Projekt se odnosi na 1.564 obiteljskih kuća ukupne vrijednosti 323,7 milijuna kuna. Projektom je predviđena kompletna obnova obiteljskih kuća koja podrazumijeva statičku, energetska obnovu i opremanje osnovnim namještajem. Drugi Projekt se odnosi na izgradnju i obnovu 1.013 stambenih jedinica u zgradama koje su u vlasništvu Republike Hrvatske. Ovim projektom planira se izgraditi 650 novih stanova, a ukupna vrijednost projekta iznosi 348,6 milijuna kuna.

Ugovaranja i ulaganja su krenula, ali ostaje puno posla da bi se riješio barem dio problema koji muče taj kraj.

Koliko je politika „kumovala“ stanju na Baniji? Nisu baš imali sreće sa županima iz dviju vodećih političkih opcija (Đuro Brodarac, Marina Lovrić Merzel, Ivo Žinić), koji su, pokazalo se, više bili zainteresirani za vlastite materijalne probitke nego za građane o čijem dobru su trebali brinuti.

Politika snosi veliki dio odgovornosti unatoč ponekad objektivnim okolnostima koje joj nisu išle na ruku. Očigledno da dosadašnje političke strukture koje su dobile demokratski legitimitet nisu bile u stanju skrenuti pažnju na Baniju, njene probleme i potencijale. Povrh svega, župani i županica koje ste nabrojali svoje mandate su neslavno završili stoga svakako ostaje gorak okus nakon što su sišli s političke scene. Za nadati se da će novi župan i politička struktura izabrana na zadnjim lokalnim izborima opravdati povjerenje i iskoristiti na najbolji način fokus javnosti i politike na županiju koja je pogođena potresom.

Banija je, prije potresa, bila prilično medijski podzastupljena i u mainstream medijima slab je bio interes za probleme tamošnjeg življa, od kojeg je većina potpadala pod neku od ranjivih i depriviranih skupina, bilo da je riječ o siromaštvu, nezaposlenosti, niskom standardu, energetskom siromaštvu, povratnicima i raseljenim osobama, imigrantima, ruralnom stanovništvu, diskriminaciji na osnovi etničke pripadnosti, čemu su najviše bile izložene srpska i romska manjina, ali i društvene isključenosti kako mladih, tako i starijih osoba. Što biste procijenili, koja vrsta problema prevladava. Ekonomski, socijalni, etnički?

Svi problemi koje ste naveli su prisutni i međusobno povezani na način da loši pokazatelji u jednom, utječu na urušavanje rezultata u drugom području.

Ipak, vidjeli smo i tijekom potresa na koji način se građanskom solidarnošću u trenutku neposredne fizičke opasnosti uzrokovane prirodnom katastrofom lako može prevazići etnička podjela. Takva građanska solidarnost i spremnost za pomoć ne posvećuje previše pozornosti o nacionalnoj pripadnosti osoba kojima se pomaže već u prvi plan gura neke druge univerzalne ljudske vrijednosti. U toj solidarnosti koju su pokazali brojni građani, ali i susjedne zemlje vidim zalog optimizma i vjere da Banija može postati primjer skladne interkulturalne zajednice i tolerancije.

S druge strane, ne treba zatvarati oči pred problemom nacionalizma, diskriminacije i podjela koje postoje. Potres je svakako pomogao u tom segmentu jer su se svi našli pogođeni prirodnom katastrofom i istom položaju bez obzira na nacionalnost, ali sada treba održati tu solidarnost među ljudima i smanjenje etničkih podjela koje nisu nestale. Na tom principu djeluje Stožer, a trebaju nastaviti djelovati sve državne i lokalne institucije. Tu vidim i svoj doprinos. Nema spora da samo Banija izgrađena na temeljima tolerancije i uključivanja svih građana, može postići određeni napredak, te potaknuti mlade da ipak ostanu u svom zavičaju.

Da nije bilo razornog procesa, bi li Banija uopće došla u fokus državne vlasti ili se na tom slučaju, paradoksalno, pokazalo da u zlu ima i neka dobra i da će se osim obnove stradalog područja, barem prema najavama iz Vlade, raditi i na ekonomskoj i socijalnoj revitalizaciji Banije. Je li potres zapravo napokon ozbiljno skrenuo pažnju na to područje i ljude koji tamo žive? Ili će sva retorički iskazana briga ostati samo mrtvo slovo na papiru?

Potres je stavio Baniju u fokus javnosti i ogolio je do kosti sa svim njenim problemima koji su se taložili desetljećima. Mnogi od problema ovog prekrasnog područja datiraju davno prije potresa, no, potres ih je učinio bliskima i građanima koji ne žive u SMŽ, politici koja ima moć donošenja odluka i približio ih je svima: Veliko je pitanje kada bi se to dogodilo na ovaj način bez potresa. Nije izlizano za reći da ova prirodna katastrofa predstavlja priliku za novi početak. Političke odluke su donesene, procesi su pokrenuti, ostaje nam vidjeti koliko će sve to biti dovoljno.

Tekst je financiran sredstvima Agencije za elektroničke medije u okviru javnog natječaja za poticanje kvalitetnog novinarstva. Dozvoljeno prenošenje uz objavu izvora i imena autorice

Ne treba zatvarati oči pred problemom nacionalizma, diskriminacije i podjela koje postoje. Potres je svakako pomogao u tom segmentu jer su se svi našli pogođeni prirodnom katastrofom i istom položaju bez obzira na nacionalnost, ali sada treba održati tu solidarnost i smanjenje etničkih podjela koje nisu nestale, kaže Boris Milošević

Foto: HINA/ Admir BULJUBAŠIĆ

Pitanje rješavanja osnovne infrastrukture, poput struje i puteva, temelj je stvaranja uvjeta potrebnih za dostojanstven život, no, zadržavanje mladih ovisi i otvaranju mogućnosti za kvalitetan život, a ne samo uvjeta za osnovno preživljavanje

Foto: Admir Buljubašić/Hina

Impressum

Forum.tm | Nakladnik: neprofitna udruga Dom kulture Zagreb | Adresa: Nova cesta 115, 10000 Zagreb | email: domkulturezagreb@gmail.com | Uredništvo: Dom kulture Zagreb

TKO? Neprofitna udruga Dom kulture **ŠTO?** Forum.tm, prostor za slobodne ljude i one koji to žele postati **KADA?** Jučer, danas, sutra
GDJE? www.forum.tm **ZAŠTO?** Da bi stvari bile jasnije

[Veronika Rešković](#) dobitnica je nagrade "Marija Jurić Zagorka" za internetsko novinarstvo u 2014. godini, koju dodjeljuje Hrvatsko novinarsko društvo, za seriju tekstova objavljenih na Forum.tm-u.

Oleg Maštruko dobitnik je nagrade "SAP Božo Težak" za najbolji tekst s područja informatike i komunikacija u 2014. godini. Tekst "["Od Milanovićevih sastanaka po SAD-u korist bi možda mogle imati isključivo tvrtke koje posluju s državom"](#)" objavljen je na Forum.tm-u.

Portal Forum.tm finansijski podupire [Agencija za elektroničke medije](#)

